

Uygulama Sonrası Değerlendirme Raporu

Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı (2010)

İzleme ve Değerlendirme Birimi

2016

DEĞERLENDİRME EKİBİ

Aşkın AYIK – İzleme ve Değerlendirme Birim Başkanı

Ayşen AKŞEHİR – Uzman

M. Cenk ERDURAK – Uzman

Mevlana C. KAPLAN – Uzman

İZLEME EKİBİ

Seda ATABAY – Uzman

M. Hasan BULUT – Uzman

M. Emin ŞENGÜL – Uzman

Musa SEÇGİNLİ – Uzman

Vesile ALIŞ – Uzman

Gökhan ÇOBAN – Uzman

Cüneyt GENÇ – Uzman

Levend KALAÇ – Uzman

İÇİNDEKİLER

1	YÖNETİCİ ÖZETİ.....	4
2	GİRİŞ.....	6
3	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ.....	8
4	İLGİLİLİK ANALİZİ.....	10
4.1	PROGRAM ÖNCELİKLERİ.....	10
4.2	PROGRAMIN TEKLİF ÇAĞRISI DÖNEMİ PLANLARIYLA OLAN İLGİLİLİĞİ.....	10
4.2.1	Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013).....	10
4.2.2	İstanbul Bölge Planı (2010-2013).....	10
4.3	PROGRAMIN GÜNCEL PLANLARLA OLAN İLGİLİLİĞİ.....	11
4.3.1	Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).....	11
4.3.2	İstanbul Bölge Planı (2014-2023).....	11
4.4	PROJELERİN İLGİLİLİĞİ.....	12
4.5	GENEL İLGİLİLİK DEĞERLENDİRMESİ.....	13
5	ETKİLİLİK ANALİZİ.....	14
5.1	PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER.....	14
5.2	PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER.....	15
6	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ.....	17
7	ETKİ ANALİZİ.....	18
7.1	KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK VE KALKINMA İLİŞKİSİ.....	18
7.2	YENİLİK VE KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK İLİŞKİSİ.....	18
7.3	YARATICI ENDÜSTRİLERİN KALKINMADAKİ ROLÜ.....	20
7.4	PROGRAMIN HEDEFİ.....	21
7.5	PROGRAMIN EKONOMİK KALKINMAYA ETKİSİ.....	21
8	KATKISALLIK.....	32
9	SONUÇ.....	35
9.1	PROJELERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	35
9.2	PROGRAMIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	36

1 YÖNETİCİ ÖZETİ

Yaratıcı endüstrilerin küresel rekabet gücünü artırarak İstanbul Bölgesinin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmayı hedefleyen 'Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı' kapsamında, 2011 Temmuz - 2012 Temmuz döneminde 13 proje yürütülmüştür.

Söz konusu projelerin yaratıcı endüstrilerin küresel rekabet edebilirliğine iki yolla etkiye bulunacağı değerlendirilmiştir:

- 1) Hazırlanan yenilik ortamında yenilik fikirlerinin geliştirilmesi ve/veya ticarileştirilmesi sonucu işletmelerin karlılığında sağlanması beklenen artış.

Projelerde yenilik ortamının aşağıdaki şekillerde sağlanması hedeflenmiştir:

- a. İşgücünün (yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda) niteliği artırılarak ve özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilerek işletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (EYÜP BEL., BEYAZAY, BAĞÇELİEVLER KAYM., AYDIN ÜNV., İTO, RATEM, KOREFD, İMİB),
  - b. Fikri ve sınai mülkiyet hakları üzerindeki hukuki korumanın artırılması (FİYAB),
- 2) Kar amacı gütmeyen kurumların üreterek çok sayıda işletmenin ortak faydasına sunduğu yeniliğin sağlanması beklenen karlılık artışı (İTÜ, ETMK, BSB, KÜLTÜR MÜD).

Projelerde;

- Öğrenci ve işsizlerden toplam **673** kişi, işletme çalışanlarından ise **7** personel özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmiş,
- Öğrenci/işsiz kursiyerlerden **13**'ü yaratıcı endüstrilerde istihdama katılmış ve
- **3** yenilik üretilerek çok sayıda işletmenin faydasına sunulmuştur.

Proje faaliyetleri ile mevcut ve beklenen sonuçlar, uluslararası kurumlarda ve gelişmiş ülkelerde kamu müdahalelerinin değerlendirilmesinde uygulanmakta olan 5 kriter (ilgililik, etkililik, etkinlik, sürdürülebilirlik, etki) ve katkısallık çerçevesinde değerlendirilerek projelerin ve Programın başarı düzeyleri hesaplanmıştır:

- ✓ Programın hedef ve önceliklerinin proje teklif çağrısı tarihindeki ve mevcut ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile uyumlu olduğu, proje çıktılarının ise Programın en az bir önceliğine katkı sağlayabilir nitelikte olduğu ve böylece Program ve projelerin **ilgililik** kriterini karşıladığı tespit edilmiştir.
- ✓ Projelerde fayda sağlanması hedeflenen yaratıcı endüstri kollarının tasarım, moda, film, televizyon ve radyo, mimarlık, el sanatları, gösteri sanatları, reklamcılık, müzik ve yayıncılık olduğu ve fayda konusunun en çok 'insan kaynakları' olmak üzere 'üretim' ve 'pazarlama' alanlarında olduğu tespit edilmiştir. BEYAZAY, KOREFD ve KÜLTÜR MÜD.'nün projelerinde yalnızca yaratıcı endüstrilerin hedeflenmediği, diğer çeşitli sektörlerle de fayda sağlandığı anlaşılmıştır.
- ✓ **Etkililik** kriteri çerçevesinde, program bazında hedef belirlenmediğinden projelerin belirledikleri hedeflere ulaşma oranları hesaplanmış olup; ortalaması %95'dir. BEYAZAY, BSB, FİYAP, EYÜP BELEDİYESİ ve AYDIN ÜNİVERSİTESİ'nin projelerinde hedeflerinin en fazla %85'ine ulaşabildiği, bununla birlikte İTÜ'nün projesinde 1,5 katını aştığı gözlenmiştir.

- ✓ BSB ve FİYAB'ın projeleri dışındakilerde; ya sürdürülebilir faydalar üretildiği ya da faaliyetlerin sürdürülerek fayda üretilmekte olduğu ve böylece **sürdürülebilirliğin** sağlandığı gözlenmiştir.
- ✓ **Etki** analizi sonuçlarına göre; proje faaliyetleri sonucunda, uygulama süresi üzerinden geçen 3 senenin sonu itibariyle;
  - **5** yeniliğin üretilmesi ve bu yeniliklerden faydalanan **842** işletmenin rekabet güçlerini artırması,
  - **20** personelin özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilerek çalıştıkları işletmelerin yenilik üretme/ticarileştirme kapasitelerinin artırılması,

sağlanmış olup; sürdürülmekte olan faaliyetler değerlendirildiğinde 10 yıllık projeksiyonda bu rakamların sırasıyla **9, 846** ve **52**'ye çıkması beklenmektedir. Niteliği artırılan personelin ürettiği/ticarileştirdiği veya üretmesi/ticarileştirmesi beklenen yeniliklerin sonuçlarının bu hesaba dahil edilmediği göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, çarpan etkileri de olacaktır.

- ✓ Diğer yandan,
  - işletmelere üretilen yenilikten yararlanma imkanı verilmeyen 1 projenin (BSB),
  - fikri mülkiyet haklarının korunması hakkında hedeflediği iyileştirmeleri sağlayamayan 1 projenin (FİYAP),

ve böylece tüm projelerin %15'inin (2/13) işletmelerin rekabet gücüne herhangi bir katkısının olmadığı anlaşılmıştır. Söz konusu projeler için Ajansın yaptığı toplam harcama tutarının **922 bin TL** civarında olduğu ve Program için yaptığı toplam harcamanın **%15**'ini oluşturduğu tespit edilmiştir.

- ✓ KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ ve KOREFD'in projelerinde, Programın genel hedefinde bulunan kültürel sürdürülebilirliğe de katkı sağlandığı değerlendirilmektedir.
- ✓ Ayrıca, FİYAP'ın projesinde yürütülen faaliyetlerin fikri mülkiyet haklarının korunması sisteminin geliştirilmesine olası etkilerinin önümüzdeki dönemlerde ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir.
- ✓ **Katkısallık** analizi kapsamında, Ajans desteğinin projelerin gerçekleşmesine ve proje faaliyetlerinin elde edilen sonuçlara katkısı değerlendirilmiş olup; etki analizinde 3 projenin (BEYAZAY, KOREFD ve KÜLTÜR MÜD.) hedef gruplarında tespit edilerek netleştirilen sızıntı etkisi dışında Ajans desteğinin katkısallığının tam olduğu, yani Programda hedeflenerek ulaşılan sonuçların tamamının (gerçekleştikleri dönem itibariyle) Program ile sağlanan destek sayesinde elde edildiği sonucuna varılmıştır.
- ✓ Program uygulanarak Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine önemli bir katkıda bulunduğu değerlendirilmektedir.

2 GİRİŞ

Kamu politikalarının değerlendirilmesi, demokratik ülkelerde ve uluslararası kurumlarda 1960'lı yıllardan bu yana teşvik edilen ve kurumsallaşan bir yönetim aracı olmuştur. Bu kapsamda, UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından 29 Eylül – 2 Ekim 2013 tarihleri arasında Brezilya'nın Sao Paulo kentinde düzenlenen 3. Uluslararası Değerlendirme Kapasiteleri Konferansında 2015'in Uluslararası Değerlendirme Yılı ilan edilmesi son dönemde gerçekleşen önemli gelişmeler arasında yer almıştır.

Özellikle, kamu kaynakları kullanılarak uygulanan destekleme politikalarının değerlendirilmesine ilişkin toplumsal talep bu yönde yapılan çalışmalara hız vererek uzmanlıkların oluşmasını ve detaylı analiz modellerinin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu modellerde; hesap verilebilirliğin ve politika yapıcılara geri bildirim sağlanabilmesi amacıyla, müdahalenin hedeflenen etkiye ulaşma ve maliyetine oranla fayda üretme başarısının hesaplanmasına ilişkin yöntemler ortaya koyulmuştur.

Bu kapsamda, Ajansımız mali destek programlarının değerlendirilmesi gündeme alındığında, öncelikle kapsamlı bir literatür taraması yapılarak, Birleşmiş Milletler Örgütü, OECD, Avrupa Birliği kurumları ve gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan yöntemler araştırıldı ve programlara uygun değerlendirme usullerinin ana hatları belirlendi. Nasıl bir değerlendirme istendiğine karar verildikten sonra bu işin kimin tarafından yapılacağı gündeme geldi. Objektifliği sağlamak için, değerlendirmenin Ajans dışı uzmanlar tarafından yapılmasının uygun olacağı düşünüldü. Ancak, incelenen mevcut değerlendirme örneklerindeki yöntemlerin beklentileri karşılamadığı kanaatine varıldı. Ajansın programlama süreçlerinin dışında kalan izleme ve Değerlendirme Biriminin sübjektif olarak nitelendirilemeyecek şeffaf bir yöntem geliştirerek bu çalışmayı yürütmesi kararı alındı ve sonuca varıldı.

Geliştirilen yöntem; uluslararası kurumların ve gelişmiş ülkelerin uyguladığı değerlendirme kriterleri ve temel metodolojileri ile birlikte detaylarda birçok yenilikler içeriyor. Yöntemin ayırt edici özellikleri arasında;

- Ajansın mali destek programlarının yapısına uygun olması,
- Objektifliği sağlaması ve sübjektif yorumlar içermemesi,
- Projeleri ve programları birbirleriyle karşılaştırmaya olanak sağlayan sayısal sonuçlar içermesi,
- Uygulama sonrası ortaya çıkan sonuçlardan yola çıkarak beklenen sonuçları da analize katması,
- Bilimsel kaynaklara, yararlanıcılardan alınan verilere ve anketlere dayalı olarak yapılan masa başı bir çalışma olması,

sayılabilir.

Bu çalışmada; değerlendirme kriterleri ortaya koyulduktan sonra, her bir kriter bazında geliştirilen yöntem ile tek tek projelere ve programa ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar safha safha açıklandı. Bu sonuçlar ile Ajans desteği arasındaki illiyet bağı analiz edildikten sonra, tüm tespitleri bir araya getirmek amacıyla geliştirilen yöntemle projelerin ve programın genel değerlendirmesi yapıldı.

Çalışma boyunca sadeliği ve anlaşılabilirliği sağlamak için yararlanıcıların tam unvanları yerine aşağıdaki tabloda belirtilen kısa unvanları kullanılmıştır.

Yararlanıcı Unvan	Yararlanıcı Kısa Unvan
İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü	İTÜ
Eyüp Belediye Başkanlığı	EYÜP BEL.
T. Beyazay Derneği	BEYAZAY
Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu Derneği (ETMK)	ETMK
Bahçelievler Kaymakamlığı	B.EVLER KAYM.
İstanbul Aydın Üniversitesi	AYDIN ÜNV.
İstanbul Ticaret Odası (İTO)	İTO
BSB Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği	BSB
Radyo Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği (RATEM)	RATEM
İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	KÜLTÜR MÜD.
Film Yapımcıları Meslek Birliği (FİYAB)	FİYAB
Koruma ve Restorasyon Firmaları Derneği (KOREFD)	KOREFD
İstanbul Maden İhracatçıları Birliği	İMİB

3 DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Değerlendirme, OECD kaynaklarında, devam etmekte olan ya da tamamlanmış proje, program veya politikaların planlama ve uygulama süreçleri ile sonuçlarının sistematik ve objektif olarak incelenmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Değerlendirme;

- kamu müdahalesinin¹ başarısının ölçülmesi,
- mevcut program ve politikaların geribildirimlerinden yapılan çıkarımların sonraki müdahalelerin geliştirilmesine veya karar verme mekanizmalarında kullanılmasına olanak vermesi ve
- hesap verilebilirliğin sağlanması,

amacıyla yapılır.

OECD ve Avrupa Komisyonu, kamu müdahalelerini ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri çerçevesinde değerlendirmektedir.²

İlgililik

İlgililik kapsamında, kamu müdahalesinin hedeflerinin hedef grubuna ilişkin müdahale tarihindeki ve sonrasındaki üst politikalar ile ne ölçüde uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada; program hedeflerinin hem teklif çağrısı dönemindeki hem de güncel ulusal ve bölgesel planlarla olan ilgililiği ile müdahale kapsamında yürütülen proje faaliyetlerinin ve çıktılarının program hedefleriyle uyumlu olup olmadığı incelenmiştir.

Etkililik

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, kamu müdahalesinde belirlenen hedeflerin ne oranda başarıldığını ölçer. Program hedefleri belirlenmediğinden çalışmamızda sadece projelerin hedeflerine ulaşma dereceleri ölçülmüştür.

Etkinlik

Etkinlik analizi; kamu müdahalesinin doğurduğu maliyete oranla sosyal/ekonomik fayda üretme başarısını, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunu ölçer. “Elde edilen sonuçlar katlanılan maliyetlere değer mi/değdi mi?” ve “Toplam sosyal refah artar mı/arttı mı?” sorularına yanıt aranır.

---

¹ Müdahale kavramı önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için devlet tarafından uygulanan veya desteklenen proje, program veya politika için kullanılan terimdir.

² The DAC Principles for the Evaluation of Development Assistance, OECD, 1991, Glossary of Terms Used in Evaluation, in ‘Methods and Procedures in Aid Evaluation’, OECD 1986, and the Glossary of Evaluation and Results Based Management (RBM) Terms, OECD, 2000

Ancak, bu çalışmada, üretilen faydaların değerlemesinde gerekli verilere tüm projelerde ulaşılamadığından etkinlik analizi yapılmamıştır.

Etki

Etki analizinde; kamu müdahalelerinin hedef grubunda dolaylı veya doğrudan, amaçlanmış veya amaç dışı yarattığı olumlu ve olumsuz değişimler incelenmektedir. Buna müdahale sonucunda yerel, sosyal, ekonomik, çevresel ve diğer tüm kalkınma göstergelerinde oluşan etki de dâhildir. Ayrıca, müdahalenin sonuçlarının ne olduğu, faydalananlarda sağladığı temel değişikliklerin neler olduğu ve bu aktivitelerden kaç kişinin etkilendiği sorgulanmaktadır.

Bu çalışmada; projelerin sona erdikten sonra geçen 3 yıllık süre içinde hedef grubunda meydana getirdiği ve toplam 10 yılda meydana getirmesi beklenen etkiler değerlendirilmiştir.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik analizinde; müdahale kapsamında yürütülen faaliyetlerin müdahale sona erdikten sonra fayda üretmeye devam edip etmediği değerlendirilmektedir³.

Katkısallık

Söz konusu 5 değerlendirme kriterine ilave olarak, kamu müdahalesinin doğurduğu net etkiyi ölçebilmek için;

- öncelikle, müdahale ile çıktı ve sonuçlar arasındaki illiyet bağının kurulması, yani müdahale sonucunda ortaya çıkan sonuçların ne oranda destek sayesinde gerçekleştiği, başka bir deyişle desteğin söz konusu sonuçların ortaya çıkmasına ne kadar katkı sağladığının belirlenmesi,
- diğer yandan, ortaya çıkmasına neden olunan olumsuz etkilerin de hesaba katılması,

gerekir.

Bunun için, yararlanıcılara uygulanan anketler dikkate alınarak katkısallık analizi yapılmış ve hedeflenen çıktı/sonuçların gerçekleşmesinde sağlanan net katkı belirlenmeye çalışılmıştır.

---

³ European Comission Directorate-General for Education and Culture; Handbook on Sustainability, 2006

4 İLGİLİLİK ANALİZİ

4.1 PROGRAM ÖNCELİKLERİ

Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programında; yaratıcı endüstrilerin küresel rekabet gücünü artırarak Bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Yaratıcı endüstriler; reklamcılık, mimarlık, el sanatları, sanat ve antikaçılık (resim, heykel, diğer güzel sanatlar, vb.), tasarım, moda, film, müzik, gösteri sanatları (bale, dans, drama, müzikal, tiyatro, opera, kostüm tasarımı, sahne tasarımı, koreografi, vb.), yayıncılık (kitap, dergi, gazete, dijital içerik, vb. yayıncılığı), televizyon ve radyo, yazılım ile bilgisayar ve video oyunları sektörlerini kapsamaktadır.

Programın öncelikleri;

- Yaratıcı endüstrilerde **kümelenmenin** teşvik edilmesi
- Yaratıcı endüstrilerde **girişimcilik** kapasitesi ve is geliştirmenin desteklenmesi
- Yaratıcı **insan gücünün** yetiştirilmesi ve İstanbul'a çekilmesi
- Yaratıcı endüstrilerde **yenilikçiliğin** desteklenmesi
- Yaratıcı endüstrilere ilişkin farkındalığın artırılması
- Yaratıcı endüstrilerin kültür, turizm ve sanayi basta olmak üzere diğer sektörlerle ilişkilerinin geliştirilmesi
- Yaratıcı endüstrilerin kentsel mekan ve kentin sosyal yapısı ile ilişkilerinin geliştirilmesi
- Yaratıcı endüstrilerde **pazarlama, satış ve dağıtım** mekanizmalarının oluşturulması ve geliştirilmesi
- Yaratıcı endüstrileri destekleyecek ve geliştirecek **fikri mülkiyet** haklarının korunması

olarak belirlenmiştir.

4.2 PROGRAMIN TEKLİF ÇAĞRISI DÖNEMİ PLANLARIYLA OLAN İLGİLİLİĞİ

4.2.1 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planının vizyon bileşenleri arasında “küresel ölçekte rekabet gücüne sahip olmak” ve “bilgi toplumuna dönüşmek” bulunmakta olup; bu vizyon doğrultusunda belirlenen beş gelişme ekseninde “rekabet gücünün artırılması” yer almıştır. Bu eksen altındaki önceliklerden arasında ise ‘Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi’, ‘sanayi ve hizmetlerde yüksek katma değerli üretim yapısına geçişin sağlanması’ ve ‘bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması’ bulunmaktadır.

4.2.2 İstanbul Bölge Planı (2010-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planı doğrultusunda Ajans tarafından hazırlanan 2010-2013 İstanbul Bölge Planının vizyon bileşenleri arasında “yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetleri tercih etmek” bulunmakta olup; bu vizyon doğrultusunda belirlenen beş gelişme ekseninde “küresel rekabet edebilirlik” yer almıştır. Bu eksen altındaki stratejik amaçlardan biri ‘**yaratıcı endüstrilerin**

geliştirilmesi' olarak belirlenmiştir. Söz konusu amaç kapsamında belirlenen aşağıdaki hedefler Programın öncelikleri ile ilgili bulunmaktadır:

- Bölgenin yaratıcı endüstrilere ilişkin potansiyelinin belirlenmesi
- Çalışanların kapasitelerinin geliştirilmesi ve ilgili **insan kaynağının** bölgeye çekilmesi
- Yaratıcılığı destekleyecek şekilde sektörler arası iletişim ve işbirliğinin desteklenmesi ve **kümelenmenin** teşvik edilmesi
- **Girişimcilik** ve **markalaşmanın** desteklenmesi
- Uluslararası, ulusal ve yerel etkinliklerin artırılması
- İhtiyaç duyulan bilgi, beceri ve niteliklere uygun bireylerin yetiştirilmesi için eğitim kurumları ve sektörler arasında işbirliğinin geliştirilmesi
- **Ar-Ge ve yenilikçiliğin** desteklenmesi ve Bilgi Paylaşım Ağının oluşturulması
- **Fikri mülkiyet** haklarının korunması

4.3 PROGRAMIN GÜNCEL PLANLARLA OLAN İLGİLİLİĞİ

4.3.1 Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Rekabet gücünün artırılması, Onuncu Kalkınma Planının amaçları arasında da yer almış olup; bu kapsamda, üretim faktörlerinin verimlilik düzeylerinin artırılması, yenilik üretme kapasitesinin yükseltilmesi ve yeniliklerin mevcut üretim yapısıyla bütünleştirilmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca, *“Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme”* başlığı altında, insan yeteneklerini üst seviyede işlemeye dayanan ekonomik gelişme ve rekabetçiliği destekleyen politikalara yer verilmiştir. Fikri mülkiyet hakları politikaları arasında;

- İşletmelerin fikri haklar sisteminden ve desteklerinden daha etkin yararlanmalarını sağlamak üzere teknoloji transfer ve yenilik merkezlerinde hizmet kapasitesinin geliştirilmesi,
- Fikri hakların ticarileştirilmesi konusunda mevcut mekanizmaların etkinliğinin artırılması,
- Fikri haklar sistemi konusunda kamuoyunun her düzeyde bilgilendirilmesine yönelik tanıtım ve eğitim faaliyetleriyle toplumsal bilincin artırılması,

yer almıştır.

4.3.2 İstanbul Bölge Planı (2014-2023)

2014-2023 İstanbul Bölge Planı'nın 3 gelişme ekseninde *‘küresel ekonomide söz sahibi, yüksek katma değer üreten, yenilikçi ve **yaratıcı ekonomi**’* yer almıştır. Bu eksen kapsamında, Bölgenin küresel değer zincirlerinde rekabetçi bir konum edinmesi amaçlanmış olup; belirlenen stratejiler arasında “İstanbul’un küresel rekabet gücünü ortaya koyabileceği ve uluslararası değer zincirinde yüksek katma değerli işlevler edineceği sektörlerde uzmanlaşması ve bu sektörlerin geliştirilmesi” bulunmaktadır. Bu strateji kapsamında belirlenen aşağıdaki alt hedefler Programın öncelikleriyle ilgili bulunmaktadır:

- Turizm, finans, lojistik, **yaratıcı endüstriler** ve Ar-Ge yoğun sektörler başta olmak üzere İstanbul'da rekabet gücü yüksek olan öncelikli sektörlerin istihdam ve üretim paylarının artırılması
- Öncelikli sektörlerin kapasite kullanımının ve **verimlilik düzeylerinin artırılmasının** desteklenmesi
- Öncelikli sektörlerde **girişimciliğin desteklenmesi**
- Öncelikli sektörlerde İstanbul'da sanayi ve hizmet kümelerinin desteklenmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Öncelikli sektörlerin ihtiyaç duyduğu **nitelikli işgücünün yetiştirilmesi** ve bölgeye çekilmesi
- İstanbul'un yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerle küresel değer zincirinde üst sıralarda yer alabilmesi için özgün tasarım faaliyetlerinin ve uluslararası marka yaratımının teşvik edilmesi
- Öncelikli sektörlerde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli firmalarda kurumsal kapasitenin artırılması; işbirliği ve ağ oluşumunun desteklenmesi
- Kamu kurum ve kuruluşları ile öncelikli sektörler arasında iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesi

4.4 PROJELERİN İLGİLİLİĞİ

Bağımsız değerlendirme sürecinde proje tekliflerinin Programın hedef ve öncelikleriyle ve bölgenin ihtiyaç ve sorunlarıyla olan ilgisi 25 puan üzerinden değerlendirilmiş olup; en az 18 puan almak başarılı olma koşulları arasında sayılmıştır. Bu program kapsamında desteklenen projelerin ilgililik puanları ortalaması 20,58 olarak gerçekleşmiştir.

Projelerin hangi yaratıcı endüstri kollarına fayda sağladığı ve fayda konuları değerlendirilmiş olup; aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Yararlanıcı	fayda sağlanan yaratıcı endüstri kolu	işletmelere sağlanan fayda konusu
İTÜ	(endüstriyel) tasarım	üretim, pazarlama
EYÜP BEL.	film	insan kaynakları
BEYAZAY	tasarım, el sanatları	insan kaynakları
ETMK	(endüstriyel) tasarım	pazarlama
B.EVLER KAYM.	gösteri sanatları (drama, tiyatro), el sanatları, reklamcılık, müzik	insan kaynakları
AYDIN ÜNV.	(tekstil) tasarım, moda, el sanatları	insan kaynakları
İTO	tasarım, moda	insan kaynakları
BSB	film	pazarlama (<i>hedeflendi; ancak, gerçekleşmedi</i>)
RATEM	televizyon ve radyo	insan kaynakları
KÜLTÜR MÜD.	mimarlık, film, yayıncılık, televizyon ve radyo	üretim
FİYAB	film	yasal ortam
KOREFD	mimarlık, el sanatları	insan kaynakları
İMİB	(iç) mimarlık	insan kaynakları

Proje faaliyetleri ve sonuçları incelendiğinde; BEYAZAY, KOREFD ve KÜLTÜR MÜD.'nün projelerinde yalnızca yaratıcı endüstrilerin hedeflenmediği, diğer çeşitli sektörlerle de fayda sağlandığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca, projelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin ve çıktılarının Programın hangi önceliklerine katkı sağlayabileceği tarafımızca değerlendirilmiş olup; sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Yaralanıcı	ÖNCELİK 1 (kümelenmenin teşvik edilmesi)	ÖNCELİK 2 (girişimcilik kapasitesi ve iş geliştirme)	ÖNCELİK 3 (insan gücünün yetiştirilmesi)	ÖNCELİK 4 (yenilikçiliğin desteklenmesi)	ÖNCELİK 5 (farkındalığın artırılması)	ÖNCELİK 6 (sektörlerle ilişkilerinin geliştirilmesi)	ÖNCELİK 7 (kentsel mekan ve kentin sosyal yapısı ile ilişkilerinin geliştirilmesi)	ÖNCELİK 8 (pazarlama, satış ve dağıtım mekanizmalarının oluşturulması ve geliştirilmesi)	ÖNCELİK 9 (fikri mülkiyet haklarının korunması)	İlgili Olan Öncelik Sayısı
İTÜ	0	1	0	0	0	1	0	1	0	3
EYÜP BEL.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
BEYAZAY	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2
ETMK	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2
B.EVLER KAYM.	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2
AYDIN ÜNV.	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2
İTO	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2
BSB	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
RATEM	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
KÜLTÜR MÜD.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
FİYAB	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
KOREFD	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
İMİB	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1

1: ilgili

0: ilgili değil

4.5 GENEL İLGİLİLİK DEĞERLENDİRMESİ

Programın öncelikleri önceki ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile ilgili bulunmuştur. Bu ilgililik, yeni ulusal ve bölgesel planların hedefleri bazında da hala devam etmektedir. Projeler tek tek değerlendirildiğinde ise, her birinde ortaya konan çıktılarının Programın en az bir önceliğine katkı sağlayabilir nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

5 ETKİLİLİK ANALİZİ

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, projelerde belirlenen hedeflerin uygulama sırasında veya sonrasında ne oranda başarıldığını ölçer. Hedeflere ulaşma derecesini gösteren etkililik, gerçekleşen sonucun hedeflenen sonuçla karşılaştırılmasıyla hesaplanır:

$$\text{Etkililik Oranı} = \frac{\text{Gerçekleşen Sonuç}}{\text{Hedeflenen Sonuç}} \times 100$$

Kar Amacı gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında yürütülen 13 projenin sonuçları etkililik analizi kapsamında değerlendirilmiş ve başlangıçta belirledikleri hedefleri ne oranda gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

5.1 PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Projelerin hedefler bazında etkililik oranları ve ortalamaları alınarak belirlenen başarı düzeyleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Yararlanıcı	Hedef	Hedeflenen	Gerçekleşen	Etkililik Oranı	Ortalama Etkililik Oranı
İTÜ	Web eşleşme sisteminden yararlanan firma sayısı	20	20	100%	160%
	Proje kapsamında gerçekleşen endüstriyel tasarım tescil sayısı	5	11	220%	
EYÜP BEL.	Proje kapsamında düzenlenen eğitimlere katılan kişi sayısı	30	30	100%	84%
	Proje çerçevesinde çekilen kısa film sayısı	16	16	100%	
	Ulaşılan sinemacı ve öğrenci sayısı	750	400	53%	
BEYAZAY	E-ticaret eğitiminden yararlanan engelli sayısı	400	367	92%	39%
	Girişimde bulunan kursiyer sayısı	400	20	5%	
	Program kapsamında desteklenen yaratıcı endüstri kolu sayısı	10	2	20%	
ETMK	Farkındalık etkinliklerine katılan kişi sayısı	440	538	122%	95%
	Proje kapsamında düzenlenen gençlere ve çocuklara yönelik etkinliklere katılım sayısı (tasarım atölyesi)	200	105	53%	
	Proje kapsamında kurulan sanal müzeye giriş yapan kişi sayısı	10.000	10.937	109%	
B.EVLER KAYM.	Proje kapsamında düzenlenen kurslara katılan kursiyer sayısı	1600	1712	107%	107%
AYDIN ÜNV.	Keçe merkezinden projenin ilk yılında yararlanan öğrenci sayısı	100	86	86%	85%
	Moda ve Tekstil Tasarımı öğrencileri tarafından proje süresince keçe kullanılarak üretilen ürün sayısı	400	645	161%	
	Geleneksel ve Modern Tepme Keçe Öğretim Programından sertifika almaya hak kazanan kişi sayısı (kadın)	27	18	67%	
	Geleneksel ve Modern Tepme Keçe Öğretim Programı katılımcıları tarafından üretilen ürün sayısı (kadın)	300	75	25%	
İTO	Program kapsamında verilen eğitimlerden faydalanan kişi sayısı	10	10	100%	108%
	Program kapsamında hazırlanan koleksiyonlarda ortaya çıkan tasarım parça sayısı	100	184	184%	
	Program kapsamında tasarımcıların firmalarla yaptığı anlaşma sayısı	10	4	40%	
BSB	Farkındalık yaratmaya yönelik seminer, atölye çalışması ve benzeri etkinliklere katılan kişi sayısı	200	100	50%	81%
	Dijital Belgesel Kütüphanesine aktarılan film sayısı	600	670	112%	
RATEM	Sayısal yayıncılık ile ilgili eğitim merkezi ve programı sayısı	1	1	100%	100%
KÜLTÜR MÜD.	Kentsel mekan ile ilişkisi kurulan mekan sayısı	3	2	67%	89%
	Proje kapsamında desteklenen yaratıcı endüstri kolu sayısı	4	4	100%	
	Proje kapsamında düzenlenen seminere katılan kişi sayısı	400	400	100%	
FİYAB	Proje kapsamında sunulan elektronik hizmetleri kullanan kişi sayısı	2000	0	0%	83%
	Farkındalık etkinliklerine katılan kişi sayısı	300	500	167%	
KOREFD	Eğitim alan öğrenci sayısı	30	29	97%	97%
İMİB	Proje kapsamında öğrencilere verilen bir aylık teorik eğitimden faydalanan kişi sayısı	30	27	90%	110%
	Projede verilen seminerden faydalanan kişi sayısı	100	100	100%	
	Projede yapılan sempozyumdan faydalanan kişi sayısı	200	300	150%	
	Farkındalık yaratmaya yönelik çalışmaya katılan kişi sayısı	30	30	100%	

Program kapsamında yürütülen 13 projenin ortalama etkililik oranı %95 olarak hesaplanmış olup; 8 projenin hedeflerine ulaşamadığı gözlemlenmiştir.

5.2 PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Program hedefi doğrultusunda 9 öncelik belirlenmiştir;

- 1) Yaratıcı endüstrilerde **kümelenmenin** teşvik edilmesi
- 2) Yaratıcı endüstrilerde **girişimcilik** kapasitesi ve **iş geliştirmenin** desteklenmesi
- 3) Yaratıcı **insan gücünün** yetiştirilmesi ve İstanbul'a çekilmesi
- 4) Yaratıcı endüstrilerde **yenilikçiliğin** desteklenmesi
- 5) Yaratıcı endüstrilere ilişkin **farkındalığın** artırılması
- 6) Yaratıcı endüstrilerin kültür, turizm ve sanayi basta olmak üzere **diğer sektörlerle ilişkilerinin** geliştirilmesi
- 7) Yaratıcı endüstrilerin **kentsel mekan ve kentin sosyal yapısı ile ilişkilerinin** geliştirilmesi

- 8) Yaratıcı endüstrilerde **pazarlama, satış ve dağıtım** mekanizmalarının oluşturulmasının ve geliştirilmesi
- 9) Yaratıcı endüstrileri destekleyecek ve geliştirecek **fikri mülkiyet** haklarının korunması

Programın etkililiğini değerlendirmek amacıyla, projelerin her bir program önceliği kapsamında belirledikleri hedeflere yönelik ortalama etkililik oranları hesaplanmıştır.

Yaralanıcı	ÖNCELİK 1 (kümelenmenin teşvik edilmesi)	ÖNCELİK 2 (girişimcilik kapasitesi ve iş geliştirme)	ÖNCELİK 3 (insan gücünün yetiştirilmesi)	ÖNCELİK 4 (yenilikçiliğin desteklenmesi)	ÖNCELİK 5 (farkındalığın artırılması)	ÖNCELİK 6 (sektörlerle ilişkilerinin geliştirilmesi)	ÖNCELİK 7 (kentsel mekan ve kentin sosyal yapısı ile ilişkilerinin geliştirilmesi)	ÖNCELİK 8 (pazarlama, satış ve dağıtım mekanizmalarının oluşturulması ve geliştirilmesi)	ÖNCELİK 9 (fikri mülkiyet haklarının korunması)
İTÜ		220%				100%			
EYÜP BEL.			84%						
BEYAZAY		13%	92%						
ETMK					88%			109%	
B.EVLER KAYM.			107%						
AYDIN ÜNV.			76%	93%					
İTO		40%	142%						
BSB					50%			112%	
RATEM			100%						
KÜLTÜR MÜD.							89%		
FİYAB									83%
KOREFD			97%						
İMİB			110%						
Ortalama		91%	101%	93%	69%	100%	89%	111%	83%

6 SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ

Projelerin sürdürülebilirliği, yani proje kapsamında kurulan yapıların ve/veya yürütülen faaliyetlerin Ajans desteği sona erdikten sonra sürdürülerek hedeflenen faydayı üretmeye devam edip etmediği ve üretilmiş/ üretilmekte olan faydanın sürdürülebilir nitelikte olup olmadığı üzerinden değerlendirilmiş olup;

- fayda üretmeye devam eden ya da sürdürülebilir nitelikte fayda üretmiş/ üretmekte olan projelerin sürdürülebilir olduğu,
- ne fayda üretmeye devam eden ne de sürdürülebilir nitelikte fayda üretmiş/üretmekte olan projelerin ise sürdürülebilir olmadığı,

sonucuna varılmıştır.

Yapılan değerlendirme sonucunda; BSB ve FİYAB dışındaki projelerin sürdürülebilirliklerinin sağlandığı anlaşılmaktadır.

Yararlanıcı	Fayda Üretilmeye Devam Edilmektedir (A)	Üretilmiş/ Üretilmekte Olan Fayda Sürdürülebilir Niteliktedir (B)	Açıklama	Projenin Sürdürülebilirliği Sağlanmıştır (MAK(A;B))
İTÜ	1	0	fayda üretilmeye devam edilmekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir nitelikte değildir.	1
EYÜP BEL.	0	1	fayda üretilmeye devam edilmemekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
BEYAZAY	1	1	hem fayda üretilmeye devam edilmekte hem de üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
ETMK	1	0	fayda üretilmeye devam edilmekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir nitelikte değildir.	1
B.EVLER KAYM.	1	1	hem fayda üretilmeye devam edilmekte hem de üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
AYDIN ÜNV.	1	1	hem fayda üretilmeye devam edilmekte hem de üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
İTO	0	1	fayda üretilmeye devam edilmemekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
BSB	0	0	fayda üretilmeye devam edilmediği gibi üretilmiş/ üretilmekte olan fayda da sürdürülebilir nitelikte değildir.	0
RATEM	1	1	hem fayda üretilmeye devam edilmekte hem de üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
KÜLTÜR MÜD.	1	0	fayda üretilmeye devam edilmekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir nitelikte değildir.	1
FİYAB	0	0	fayda üretilmeye devam edilmediği gibi üretilmiş/ üretilmekte olan fayda da sürdürülebilir nitelikte değildir.	0
KOREFD	0	1	fayda üretilmeye devam edilmemekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
İMİB	0	1	fayda üretilmeye devam edilmemekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1

7 ETKİ ANALİZİ

7.1 KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK VE KALKINMA İLİŞKİSİ

Rekabet edebilirlik, bir ülkenin verimlilik düzeyini belirleyen kurumların, politikaların ve diğer çeşitli faktörlerin bir birleşimi olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin **verimliliği** ise, yüksek gelir düzeyini sürdürme yeteneğini ve yatırımların getiri oranlarını belirlemekte olup; bu yönüyle, ekonominin **büyüme** potansiyelinin temel etkenleri arasında sayılmaktadır. Buna göre; rekabetçi bir ekonomi görece olarak daha hızlı büyüme potansiyeline sahip ekonomidir.⁴

Ekonomik büyüme, yani milli gelirden artış ise, **kalkınmanın** unsurları arasında sayılmış olup;

- Avrupa Birliğinin hazırladığı Sürdürülebilir Kalkınma Göstergelerinin,
- OECD'nin hazırladığı Bölgesel Kalkınma Endeksinin ve
- Birleşmiş Milletlerin hazırladığı İnsani Gelişmişlik Endeksinin

bileşenleri arasında yer almıştır.

7.2 YENİLİK VE KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK İLİŞKİSİ

Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksinde, rekabet edebilirliğin farklı açılarını ölçen 114 unsurun ağırlıklı ortalaması alınarak 12 alt endeks oluşturulmuştur. Alt endekslerin rekabet edebilirlik üzerindeki etki düzeylerinin ekonomilerin kalkınma aşamalarına göre değiştiği belirtilmiştir.

⁴ World Economic Forum; “Global Competitiveness Report Index 2013-2014: Sustaining Growth, Building Resilience”; p.4

1. Aşama:

Ülkeler, kalkınmanın ilk aşamasında, faktör donatımlarına (öncelikle vasıfsız işgücüne ve doğal kaynaklara) bağlı olarak, şirketler ise temel ürünler/emtia satarak fiyat esasına göre rekabet ederler. Bu aşamada rekabetçiliği sağlamak, öncelikle;

- iyi işleyen kamusal ve özel kurumların,
- gelişmiş altyapının,
- istikrarlı ekonominin ve
- en az temel düzeyde eğitim almış ve sağlıklı işgücünün

varlığına bağlıdır.

2. Aşama:

Artan rekabetçilik ile birlikte gelişen ekonomide artan ücretleri karşılayabilmek için daha etkin üretim süreçleri geliştirmek ve ürün kalitesini artırmak gerekir. Bunun için, önceki aşamada etkili olan rekabet unsurlarına ilave olarak;

- yükseköğretimin,
- mal, emek ve finans piyasalarının etkinliğinin,
- teknolojiden yararlanma yeteneğinin ve
- pazar hacminin

geliştirilmesi gerekir.

3. Aşama:

Ekonomi geliştikçe ücretler yine artış eğilimine girer ve yüksek gelir düzeyini ve artan hayat standartlarını sürdürmek için emek verimliliğinin daha fazla artırılması gerekir. Bunun için, yüksek katma değerli faaliyetlere yönelerek **yeni ürünler ve süreçler** tasarlanmalı ve geliştirilmelidir. Bu amaçla, önceki aşamalarda önerilen politikaların yanı sıra;

- işletmelerin (faaliyet ve stratejilerinin) ve ülkedeki iş ağlarının (yerel tedarikçilerin ve etkileşimlerinin) kalitesinin artmasını,
- yeterli düzeyde Ar-Ge yatırımları yapılmasını,
- yüksek kalitede bilimsel araştırma kurumlarının kurulmasını,
- üniversiteler ve sanayi arasında Ar-Ge üzerine işbirlikleri kurulmasını ve
- fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasını

sağlayarak **yeniliğe imkan veren ortamın** oluşturulması ve geliştirilmesi gerekir.

2013-2014 Küresel Rekabet Endeksi Raporunda; (ücret düzeyinin bir göstergesi olarak) kişi başına düşen milli gelir düzeyini esas alarak, Türkiye'nin ikinci aşamadan üçüncü aşamaya geçiş aşamasında bulunduğu ve rekabet unsurlarından ilk aşamada etkili olanların %36, ikinci aşamadakilerin %50, üçüncü aşamadakilerin ise %14 oranında ağırlığı olduğu tespit edilmiştir. Gelir düzeyi yüksek üçüncü aşamada bulunan ülkelerde ise, ağırlık oranları sırasıyla %20, %50 ve %30 olarak belirlenmiştir. Bununla beraber, önceki ve sonraki yıllara ilişkin iki raporla birlikte değerlendirildiğinde; Türkiye'nin rekabet edebilirliğinde ilk aşamaya ilişkin rekabet unsurlarının

ağırlığının düşüş, **yenilik** hedefli üçüncü aşamaya ilişkin rekabet unsurlarının ağırlığının ise artış eğilimi gösterdiği gözlemlenmiştir.

“**Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi**”, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planının ekonomik kalkınmaya odaklanan “*Rekabet Gücünün Artırılması*” gelişme ekseninin temel öncelik alanları arasında da yer almıştır.

Ayrıca, 2010-2013 İstanbul Bölge Planı’nın “*Küresel Rekabet Edebilirlik*” gelişme ekseninde belirlenen stratejik amaçlardan biri ‘*Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi*’ olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen hedefler arasında ise;

- Bölgenin yaratıcı endüstrilere ilişkin potansiyelinin belirlenmesi
- **Çalışanların kapasitelerinin geliştirilmesi** ve ilgili insan kaynağının bölgeye çekilmesi
- Yaratıcılığı destekleyecek şekilde sektörler arası iletişim ve işbirliğinin desteklenmesi ve kümelenmenin teşvik edilmesi
- **Girişimcilik ve markalaşmanın** desteklenmesi
- Uluslararası, ulusal ve yerel etkinliklerin artırılması
- İhtiyaç duyulan bilgi, beceri ve niteliklere uygun bireylerin yetiştirilmesi için **eğitim kurumları ve sektörler arasında işbirliğinin** geliştirilmesi
- Ar-Ge ve **yenilikçiliğin** desteklenmesi ve Bilgi Paylaşım Ağının oluşturulması
- **Fikri mülkiyet** haklarının korunması

bulunmaktadır.

7.3 YARATICI ENDÜSTRİLERİN KALKINMADAKİ ROLÜ

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı Raporunda; yaratıcı endüstrilere bağlı olarak gelişen yaratıcı ekonominin **gelir getirici** ve **istihdam yaratıcı** etkileri nedeniyle ekonomik büyümeye ve kalkınmaya katkı sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca, yaşam kalitesine önem veren **nitelikli işgücü**⁵, **yabancı sermaye** ve **turistlerin** bölgeye çekilmesinde de yaratıcı ekonominin gelişmişliği büyük rol oynamaktadır.

Yaratıcı endüstriler,

- yenilikçi fikirlerin başlıca kaynağı olması yönüyle, ekonominin yenilikçi potansiyeline ve yeni mal/hizmet üretimine katkıda bulunarak,
- işletmelerin yenilikçi faaliyetlerine girdi oluşturan hizmetler (pazarlama, yazılım, vb.) sunarak,
- yoğun teknoloji kullanıcıları olduklarından, teknolojiye yeni gelişmeler ve uyarlamalar talep etmeleri sonucu bu konularda üretim yapan işletmelerde yeniliği uyararak,

⁵ Yurtdışında görevlendirilen personele çalıştığı ülkedeki zor şartları dikkate alınan ödenekler hesaplanırken, söz konusu ülkenin yaşam kalitesi dikkate alınmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalarda değerlendirilen unsurlar arasında kültürel etkinlikler, sinema, opera, tiyatro ve konserler gibi yaratıcı endüstriler de yer almaktadır.

ekonominin **yenilik** performansını da artırıcı etkide bulunurlar⁶.

7.4 PROGRAMIN HEDEFİ

Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programında; yaratıcı endüstrilerin küresel rekabet gücünü artırarak Bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Yaratıcı endüstriler; reklamcılık, mimarlık, el sanatları, sanat ve antikaçılık (resim, heykel, diğer güzel sanatlar, vb.), tasarım, moda, film, müzik, gösteri sanatları (bale, dans, drama, müzikal, tiyatro, opera, kostüm tasarımı, sahne tasarımı, koreografi, vb.), yayıncılık (kitap, dergi, gazete, dijital içerik, vb. yayıncılığı), televizyon ve radyo, yazılım ile bilgisayar ve video oyunları sektörlerini kapsamaktadır.

Programın öncelikleri;

- Yaratıcı endüstrilerde kümelenmenin teşvik edilmesi
- Yaratıcı endüstrilerde **girişimcilik kapasitesi ve is geliştirmenin** desteklenmesi
- Yaratıcı **insan gücünün yetiştirilmesi** ve İstanbul'a çekilmesi
- Yaratıcı endüstrilerde **yenilikçiliğin desteklenmesi**
- Yaratıcı endüstrilere ilişkin farkındalığın artırılması
- Yaratıcı endüstrilerin kültür, turizm ve sanayi basta olmak üzere diğer sektörlerle ilişkilerinin geliştirilmesi
- Yaratıcı endüstrilerin kentsel mekan ve kentin sosyal yapısı ile ilişkilerinin geliştirilmesi
- Yaratıcı endüstrilerde pazarlama, satış ve dağıtım mekanizmalarının oluşturulması ve geliştirilmesi
- Yaratıcı endüstrileri destekleyecek ve geliştirecek **fikri mülkiyet haklarının korunması** olarak belirlenmiştir.

7.5 PROGRAMIN EKONOMİK KALKINMAYA ETKİSİ

Dünya Ekonomik Forumunun 2013-2014 Küresel Rekabet Endeksi Raporunda yenilik göstergeleri olarak; milyon kişi başına düşen patent (ve faydalı model) başvurusu sayısı ile birlikte,

- **İşletmelerin yenilik üretme kapasitesinin,**
- Bilimsel araştırma kurumlarının kalitesinin,
- İşletmelerin Ar-Ge harcamalarının,
- Üniversiteler ve sanayinin Ar-Ge üzerine işbirliğinin,
- Devletin ileri teknoloji ürünleri alımlarının,
- Bilim insanları ve mühendislerin mevcudiyetinin,
- **Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasının**

ülkede ne düzeyde olduğu değerlendirilmiştir.

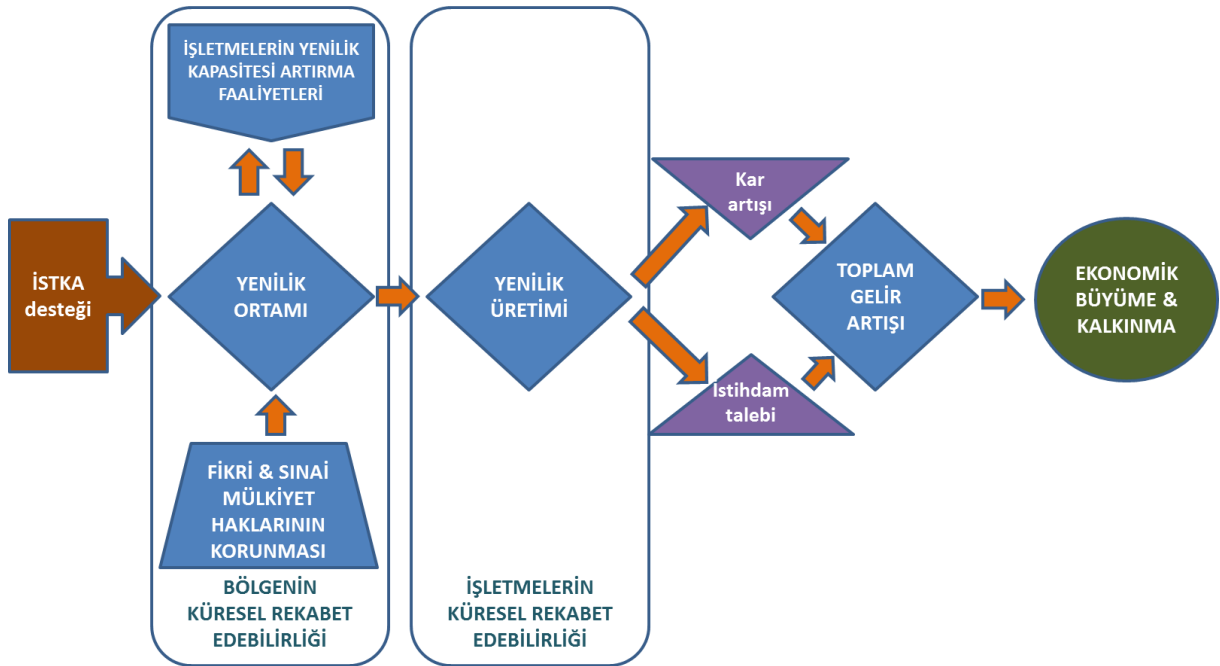
---

⁶ Kathrin Muller, Christian Rammer, Johannes Truby; *The Role of Creative Industries in Industrial Innovation*; Centre For European Economic Research, Discussion Paper No. 08-109, p.1 <ftp://ftp.zew.de/pub/zew-docs/dp/dp08109.pdf>

Ajansımız tarafından İstanbul Üniversitesi'nin 'Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı' kapsamında desteklenen projesinde; İstanbul'un küresel rekabet gücünü belirleyen faktörler tespit edilerek bir endeks oluşturulmuştur. Söz konusu endeksi meydana getiren veriler 'temel göstergeler', 'ekonomik etkinlik' ve 'inovasyon' olarak 3 ana kategori altında belirlenmiştir. İnovasyon ana kategorisinin 4 alt kategorisi arasında **inovasyon**, girişimcilik, yükseköğretim, teknolojik altyapı bulunmaktadır. İnovasyon alt kategorisinin endeks içindeki ağırlığı %9,8 oranında hesaplanmıştır.

Avrupa Komisyonunun 'Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri' çalışmasının sosyo-ekonomik kalkınma başlığı altında '**istihdam oranları**' bulunmaktadır. OECD Bölgesel Kalkınma Endeksinin rekabet edebilirlik göstergeleri arasında ise '**bilgi odaklı sektörlerde istihdam**' yer almaktadır. Ayrıca, İstanbul Üniversitesi'nin projesinde oluşturulan küresel rekabet edebilirlik endeksinde 'ekonomik etkinlik' kategorisinin 6 alt kategorisi arasında bulunan 'işgücü piyasası'nın endeks içindeki ağırlığı %5,7 oranında hesaplanmıştır. 'İşgücü piyasası'nın göstergeleri ise 4 grupta toplanmış olup; bunlardan biri '**istihdam oranları**'dır.

Buna göre; Ajans desteği, Program kapsamında yürütülen projelerde işletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılmasına yönelik faaliyetler ve fikri ve sınai mülkiyet hakları üzerindeki hukuki korumanın artırılması İstanbul'da yenilikçi faaliyetlere imkan veren ortamın geliştirilmesine ve böylece Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine katkı sağlayacaktır. Projeler sonucunda yeniliklerin üretilmesi ve ticarileştirilmesi⁷ ise işletmelerin küresel rekabet edebilirliklerinin artırıldığını gösterecektir. Bir yandan işletmelerin artan karları, diğer yandan rekabet gücü artan işletmelerin büyümeye yönelik artan istihdam talepleri ve mevcut çalışanlarına sağladığı ücret artışları bölge ekonomisindeki toplam gelirleri artırarak ekonomik büyümeyi sağlayacak ve dolayısıyla ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

⁷ Bhidé Amar; "Where Innovation Creates Value", McKinsey Quarterly, February 2009, p.5 <http://whispersandshouts.typepad.com/files/where-innovation-creates-value.pdf>

Program kapsamında yürütülen projelerde Bölgenin yenilik ortamına yapılan katkılar ve üretilen/üretilmesi beklenen yenilikler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Yararlanıcı	Projenin Adı	Özet	Yenilik Ortamına Katkı	Yenilik Üretimi
İTÜ	KOBİ'ler ve Yeni Mezun Tasarımcıların Bir Araya Getirilmesine Yönelik Web Bazlı Eşleştirme ve Danışmanlık Sistemi Geliştirilmesi	Endüstriyel tasarımcılar ve işletmelerin tasarım arzı ve taleplerini bir araya getiren web sitesi kurulmuştur. Pilot uygulamada, 20 adet endüstriyel tasarım ürünü oluşturulmuş olup; 11 tanesinin tescili alınmıştır.		İşletmelerin ortak kullanımına sunulan süreç ve pazarlama yeniliği
EYÜP BEL.	Eyüp Film Geliştirme ve Girişimcilik Bürosu	Kısa film çekimi konusunda 30 gence, yaklaşık üçte biri uygulamalı olmak üzere 400 saat civarında eğitiler verilmiştir.	İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi)	Yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen işgücünün üretmesi beklenen hizmet yeniliği
BEYAZAY	PUSULA EMEKAP	367 engelli bireye 56 saatlik e-ticaret eğitimi verilmiştir. Girişimde bulunan 20 kursiyerden 4'ünün işini sürdürebildiği ve bunlardan 2'sinin yaratıcı endüstrilerde faaliyeti gösterdiği beyan edilmiştir.	İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi)	Yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen işgücünün üretmesi beklenen süreç ve pazarlama yeniliği
ETMK	Endüstriyel Tasarım Sektörünün Global Rekabet Gücünün Artırılması: Endüstriyel Tasarım Tanıtım Ajansı ve Sanal Müze Projesi	Endüstriyel Tasarım Sanal Müzesi kurulmuş olup; sektördeki birikimin bir araya getirilerek sergilenmesi, yeni tanıtım ve pazarlama yollarının oluşması sağlanmıştır.		İşletmelerin ortak faydasını sağlayan pazarlama yeniliği
B.EVLER KAYM.	BAKSAM (Bahçelievler Kültür ve Sanat Merkezi)	Tiyatro-drama, resim, fotoğrafçılık, müzik, el sanatları, reklamcılık ve cam işleme alanlarında 1730 kursiyere ortalama 200 saat eğitim verildi.	İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi)	Yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları ile donanımlı hale getirilen işgücünün üretmesi beklenen hizmet yeniliği
AYDIN ÜNV.	Keçe Merkezi Projesi	Moda ve tekstil tasarımı öğrencilerinin keçe konusunda uygulamalı eğitim alabileceği bir merkez kurulmuştur.	İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi)	Yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları ile donanımlı hale getirilen işgücünün üretmesi beklenen hizmet yeniliği
İTO	İstanbul Moda Atölyesi	Moda eğitimi almış 10 genç tasarımının marka yaratması ve pazara girmesi amacıyla, 160 saatlik bire bir danışmanlık sağlanarak üretilen toplam 180 parçalık koleksiyonlar fuarlarda sergilenmiş ve kataloglar oluşturulmuştur. Ayrıca, pazarlama, satış ve mevzuat konularında 16 derslik eğitim verilmiştir.	İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi)	Yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları ile donanımlı hale getirilen işgücünün üretmesi beklenen hizmet yeniliği
BSB	ARŞİVİST Dijital Belgesel Kütüphanesi	Birliğin arşivinde yer alan 600 belgesel dijital ortama aktararak filmlerin daha sağlıklı ortamlarda saklanmaları sağlanmış oldu. Yararlanmak isteyenler için ofis içinde izleme üniteleri kuruldu; ancak, proje sonrasında kaldırıldı.		İşletmelerin ortak faydasını sağlayan pazarlama yeniliği
RATEM	RATEM Akademi	Sayısal yayıncılığa geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan eğitimli eleman sıkıntısını çözmek için nitelikli elemanların yetiştirilebileceği bir eğitim merkezi ve uzaktan eğitim sistemi kurulmuş ve müfredat hazırlanmıştır.	İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi)	Yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları ile donanımlı hale getirilen işgücünün üretmesi beklenen hizmet yeniliği
KÜLTÜR MÜD.	İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanteri II	İstanbul'daki kültür mirasının ve kültür ekonomisinin envanteri oluşturularak internet ortamında erişime açıldı.		İşletmelerin ortak kullanımına sunulan süreç yeniliği
FİYAB	Görsel-İşitsel Sektörde Telif Haklarının Hayata Geçirilmesine Destek Projesi	Görsel-İşitsel sektöre yönelik olarak fikri mülkiyet haklarının korunması konusunda politika önerileri oluşturuldu. Ancak, geçen 3 senede öneriler doğrultusunda politika oluşturulmadı.	fikri ve sınai mülkiyet hakları üzerindeki hukuki korumanın artırılması (devlet politikalarında revizyon)	Geliştirilen hukuki korumanın teşviyle işletmenin artması beklenen hizmet yeniliği üretimi
KOREFD	Müzedan Yapıya Kültürel Mirasın Korunması Eğitimi	Tarihi yapı ve eserlerin konservasyon ve restorasyonunu yapacak kalifiye eleman yetiştirmek amacıyla 49 kişiye teorik ve uygulamalı eğitim verilmiş ve 11'inin yaratıcı endüstrilerde istihdamı sağlanmıştır.	İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi)	Yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları ile donanımlı hale getirilen işgücünün üretmesi beklenen hizmet yeniliği
İMİB	Yaratıcı Endüstrilerde Farklı Vizyonlar	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık Bölümünden 27 öğrenciyeye 12 saatlik doğal taş teknolojileri eğitimi verilmiştir.	İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi)	Yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları ile donanımlı hale getirilen işgücünün üretmesi beklenen hizmet yeniliği

Yenilik ortamına yapılan söz konusu katkılar ve sonuçta üretilen/üretilmesi beklenen yeniliklerin Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine iki yolla etkide bulunacağı değerlendirilmiştir:

- 1) Hazırlanan yenilik ortamında yenilik fikirlerinin geliştirilmesi ve/veya ticarileştirilmesi sonucu işletmelerin karlılığında sağlanması beklenen artış.
Projelerde yenilik ortamının aşağıdaki şekillerde sağlanması hedeflenmiştir:
  - a. İşgücünün (yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda) niteliği artırılarak ve özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilerek işletmelerin yenilik üretme kapasitelerinin artırılması (EYÜP BEL., BEYAZAY, BAĞÇELİEVLER KAYM., AYDIN ÜNV., İTO, RATEM, KOREFD, İMİB),
  - b. Fikri ve sınai mülkiyet hakları üzerindeki hukuki korumanın artırılması (FİYAB),
- 2) Kar amacı gütmeyen kurumların üreterek çok sayıda işletmenin ortak faydasına sunduğu yeniliğin sağlanması beklenen karlılık artışı (İTÜ, ETMK, BSB, KÜLTÜR MÜD).

Yararlanıcı	İşgücünün özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmesi	Fikri ve sınai mülkiyet hakları üzerindeki hukuki korumanın artırılması	Kar amacı gütmeyen kurumun çok sayıda işletmenin ortak faydasına sunmak üzere yenilik üretmesi
İTÜ			x
EYÜP BEL.	x		
BEYAZAY	x		
ETMK			x
B.EVLER KAYM.	x		
AYDIN ÜNV.	x		
İTO	x		
BSB			x
RATEM	x		
KÜLTÜR MÜD.			x
FİYAB		x	
KOREFD	x		
İMİB	x		

Eyüp Belediyesi, Beyazay Derneği, Bağçelievler Kaymakamlığı, Aydın Üniversitesi, İTO, RATEM, KOREFD, İMİB

Eyüp Belediyesinin projesinde; kısa film çekimi konusunda 30 gence, yaklaşık üçte biri uygulamalı olmak üzere 400 saat civarında eğitim verilmiştir.

Beyazay Derneğinin projesinde; 367 engelli bireye 56 saatlik e-ticaret eğitimi verilmiştir. Eğitim sonrası e-ticaret alanında girişimde bulunan 20 kursiyerden ancak 4'ünün işini sürdürebildiği, bunlardan 2'sinin yaratıcı endüstrilerde faaliyet gösterdiği ve söz konusu 2 kursiyerden birinin ferforje (el sanatları), diğerinin ise giyim tasarımı üzerine çalıştığı ve işletmelerinde e-ticaret uygulamasını başlatarak pazarlama yeniliği geliştirdikleri beyan edilmiştir. Dernek eğitim faaliyetlerine halen devam etmektedir.

Bağçelievler Kaymakamlığının projesinde; Tiyatro-drama, resim, fotoğrafçılık, reklamcılık-tasarım, müzik (gitar, bağlama), el sanatları ve cam işleme alanlarında toplam 1.730 yetişkin ve

ilk/orta öğretim öğrencisine eğitim verilmiştir. Cam işleme ve reklamcılık-tasarım kurslarına 100 kişinin katıldığı beyan edilmiş olup; diğer alanlarda kursların farkındalık oluşturma ve yetenek keşfetme düzeyinde olduğu değerlendirilmiştir. Söz konusu kursların sürdürüldüğü beyan edilmiştir.

Aydın Üniversitesinin projesinde; keçe üretim teknikleri üzerine bir atölye kurulmuş ve 2 dönemlik program oluşturularak Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü öğrencilerine 70 saatlik uygulamalı eğitim verilmiştir. Söz konusu eğitimlerin her yıl tekrarlandığı ve yılda ortalama 90 öğrencinin katıldığı beyan edilmiştir.

İTO'nun projesinde; moda eğitimi almış 10 genç tasarımcının marka yaratması ve pazara girmesi amacıyla, 160 saatlik bire bir danışmanlık sağlanarak üretilen toplam 180 parçalık koleksiyonlar fuarlarda sergilenmiş ve kataloglar oluşturulmuştur. Ayrıca, pazarlama, satış ve mevzuat konularında 16 derslik eğitimler verilmiştir.

RATEM'in projesinde; sayısal yayıncılığa geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan eğitimli eleman sıkıntısını çözmek için nitelikli elemanların yetiştirilebileceği bir eğitim merkezi ve uzaktan eğitim sistemi kurulmuş ve müfredat hazırlanmıştır. Bu kapsamda; ancak proje sona erdikten sonraki 2. yılda (2014 yılında) sektörün 7 çalışanına 'yeni yayın teknolojileri konusunda eğitim verildiği beyan edilmiştir. Eğitim programının en az her iki yılda bir düzenlenmeye devam edilmesi beklenmektedir.

KOREFD'in projesinde; tarihi yapı ve eserlerin konservasyon ve restorasyonunu yapacak kalifiye eleman yetiştirmek amacıyla 49 kişiye 6 ay süreyle teorik ve uygulamalı eğitim verilmiştir. Kursiyerlerden 11'inin yaratıcı endüstrilerde istihdam edildikleri beyan edilmiştir.

İMİB'in projesinde; Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İç Mimarlık Bölümünden 27 öğrenciye 12 saatlik doğal taş teknolojileri eğitimi verilerek ve üretici firmalara geziler düzenlenerek doğal taş uygulamaları konusunda bilgi, beceri ve farkındalıklarının artırılması sağlanmıştır.

İTÜ

Endüstriyel tasarımcılar ve üreticilerin tasarım arzı ve taleplerini bir araya getiren web sitesi kurulmuştur. Sitenin, tasarımcıların üreticilere kendilerini tanıtabilecekleri bir platform niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir. Sistemde hali hazırda kayıtlı 193 tasarımcı ile 211 üretici KOBİ bulunmaktadır.

ETMK

Endüstriyel Tasarım Sanal Müzesi kurulmuş olup; sektördeki birikimin bir araya getirilerek sergilenmesi, yeni tanıtım ve pazarlama yollarının oluşması sağlanmıştır. Sanal müzede tanıtım yapılan 647 tasarımcı bulunmaktadır.

Kültür Müdürlüğü

İstanbul'daki kültür mirasının ve kültür ekonomisinin dökümü hazırlanarak internet ortamında erişime açıldı. Tarihi yapılar hakkında nitelik, konum ve görseller içeren bilgilerin bir araya getirilerek erişimin kolaylaştırılması yönüyle, faaliyetlerinde bu bilgilere gereksinim duyabilecek yaratıcı endüstrilere (mimarlık, yayıncılık, film, televizyon ve radyo) fayda sağlanabileceği değerlendirilmiştir. Söz konusu ziyaretçilerin işlemlerini internet yerine bilgiye ulaşabileceği bir merkeze giderek yürütmesi halinde; her bir ziyaretçinin toplam yarım gün işyerini terk ettiği

varsayımıyla, yarım günlük mesai kaybının maliyeti ve ulaşım giderleri değerinde fayda sağlanması beklenmektedir.

Sitede en çok ziyaret edilen 15 eserin proje sonrası 3 yıllık dönemde yaklaşık 97.000 kez görüntülediği beyan edilmiştir. Söz konusu ziyaretçilerin, yaratıcı endüstriler çalışanlarının yanı sıra akademik araştırma yapanlar, turizm sektörü çalışanları, öğrenciler ve konuya ilgi duyan diğer halk kesimi olabileceği tahmin edilmekle birlikte sayısal verilere ulaşılamamıştır.

BSB

Birliğin arşivinde yer alan 600 belgesel dijital ortama aktarılarak filmlerin daha sağlıklı ortamlarda saklanması sağlanmış oldu. Yararlanmak isteyenler için ofis içinde izleme üniteleri kuruldu; ancak, proje sonrasında kaldırıldı. Sonuç olarak; sektörün rekabet gücüne bir katkısının olmadığı değerlendirilmiştir.

FİYAB

Film sektörüne yönelik olarak fikri mülkiyet haklarının korunması konusunda politika önerileri oluşturuldu. Ancak, geçen 3 senede söz konusu öneriler doğrultusunda her hangi bir politika oluşturulmadığı beyan edildi. Dolayısıyla, gelecekteki faydalara ilişkin projeksiyon da yapılamamıştır.

Özetle; projelerde, **20** personel özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilerek⁸ işletmelerin yenilik üretme kapasitesi artırılmış ve böylece yenilik ortamına katkıda bulunulmuştur. Ayrıca, çok sayıda işletmeye fayda sağlayan **3** yenilik üretilmiştir. Söz konusu proje çıktıları aşağıdaki tabloda gösterilmiş olup; işletmeler için fayda üretmeyen çıktılar içi 0 (sıfır) işlenmiştir.

---

⁸ B. Jones & D. Grimshaw; The Effects Of Policies For Training And Skills On Improving Innovation Capabilities On Firms, Nesta Working Paper 12/08, June 2012 , p.1
https://www.nesta.org.uk/sites/default/files/the_effects_of_policies_for_training_and_skills_on_improving_innovation_capabilities_in_firms.pdf

Yararlanıcı	özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen personel sayısı (3 yıllık)	Fikri ve sınai mülkiyet hakları korunmasına yönelik iyileştirilen düzenleme sayısı (3 yıllık)	Kar amacı gütmeyen kurum tarafından üretilen ve çok sayıda işletmenin ortak faydasına sunulan yenilik sayısı (proje süresinde)
İTÜ			1
EYÜP BEL.	veri yok		
BEYAZAY	2		
ETMK			1
B.EVLER KAYM.	veri yok		
AYDIN ÜNV.	veri yok		
İTO	veri yok		
BSB			0
RATEM	7		
KÜLTÜR MÜD.			1
FİYAB		0	
KOREFD	11		
İMİB	veri yok		
Toplam =	20	0	3

Üretilen yenilikler ise aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Niteliği artırılan personelden ancak 2'sinin ürettiği yeniliklere ilişkin verilere ulaşılabilmektedir. Ayrıca, fikri mülkiyet haklarının korunması hakkında proje sonuçları doğrultusunda iyileştirilen bir düzenleme tespit edilemediği gibi gelecekteki muhtemel düzenlemelere ve bunların teşviyle üretilmesi/ticarileştirilmesi beklenen yeniliklere ilişkin tahminde de bulunulamamıştır. Diğer yandan, muhtemel bir düzenlemenin etkilerinin ölçülmesinin böyle bir çalışmanın çerçevesini aşacağı değerlendirilmektedir.

Yararlanıcı	özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen personel sayesinde üretilerek ticarileştirilen yenilik sayısı	Fikri ve sınai mülkiyet hakları korunmasına yönelik iyileştirilen düzenlemeler sayesinde üretilerek ticarileştirilen yenilik sayısı	Kar amacı gütmeyen kurum tarafından üretilen ve çok sayıda işletmenin ortak faydasına sunulan yenilik sayısı
İTÜ			1
EYÜP BEL.	veri yok		
BEYAZAY	2		
ETMK			1
B.EVLER KAYM.	veri yok		
AYDIN ÜNV.	veri yok		
İTO	veri yok		
BSB			0
RATEM	veri yok		
KÜLTÜR MÜD.			1
FİYAB		0	
KOREFD	veri yok		
İMİB	veri yok		
Toplam =	2	0	3

Buna göre, projelerin uygulanmasında **3** yenilik üretilmiş olup; BEYAZAY'ın projesinde niteliği artırılan **2** personel tarafından işletmelerinde birer pazarlama yeniliğinin uygulamaya konulduğu tespit edilebilmiştir. Diğer kursiyerlerin ürettiği/üretmesi beklenen yeniliklerin de önemli bir yekûn oluşturacağı düşünülmektedir.

Söz konusu yeniliklerin, Bölgedeki işletmelerin toplam karına farklı büyüklüklerde katkı yaptığı ve/veya yapacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, projelerde üretilen yeniliklerle büyüyen **yaratıcı endüstrilerin**;

- diğer endüstri kollarının yenilik performansını artırarak rekabet güçlerinin artmasına katkıda bulunması
- nitelikli işgücü, yabancı sermaye ve turistler için Bölgenin çekim gücünü artırması,

gibi bir çarpan etkisinin de olması beklenmektedir.

Diğer yandan, **1** projede (BSB) üretilen yenilikten işletmeler yararlanamadığından, **1** projede (FİYAP) ise fikri mülkiyet haklarının korunması hakkında proje sonuçları doğrultusunda iyileştirme yapılmadığından Bölgenin rekabet edebilirliğine herhangi bir katkı sağlanamamıştır.

Projelerde işletmelerin yenilik üretme kapasitelerini artırmak üzere özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen ve getirilmesi beklenen (10 yıllık) kursiyer sayıları ve çalışma durumları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Yararlanıcı	özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen öğrenci/işsiz sayısı		özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen öğrenci/işsizlerden istihdam edilen sayısı		özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen personel sayısı	
	proje süresinde gerçekleşen	projeksiyon dahil 10 yıllık	3 yıllık gerçekleşen	projeksiyon dahil 10 yıllık	3 yıllık gerçekleşen	projeksiyon dahil 10 yıllık
EYÜP BEL.	30	30	veri yok	veri yok	-	-
BEYAZAY	367	3.600	2	6	-	-
B.EVLER KAYM.	100	1.000	veri yok	veri yok	-	-
AYDIN ÜNV.	90	900	veri yok	veri yok	-	-
İTO	10	10	veri yok	veri yok	-	-
RATEM	-	-	-	-	7	35
KOREFD	49	49	11	11	-	-
İMİB	27	27	veri yok	veri yok	-	-
Toplam =	673	5.616	13	17	7	35

Buna göre, projelerde işletme çalışanları, işsizler ve öğrencilerden toplam **680** kişiye eğitim verilerek özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmiş olup; sürdürülmekte olan proje faaliyetleri sayesinde bu rakamın 10 yıllık toplamda **5.651**'e çıkması beklenmektedir. Söz konusu eğitimler sonucunda, ulaşılabilen verilere göre, kursiyerlerden **20**'si yaratıcı endüstrilerde çalışmakta olup; bu rakamın 10 yıllık toplamda **52**'ye çıkması beklenmektedir. *EYÜP BEL.*, *BAHÇELİEVLER KAYM.*, *AYDIN ÜNV.*, *İTO*, ve *İMİB*'in projelerinde eğitim verilen öğrencilerden/kursiyerlerden mezuniyet/kurs sonrasında söz konusu bilgi donanımlarının gerekli olduğu işlerde çalışanların da tespiti halinde, bu verilerin yapılacak projeksiyon sonuçları ile birlikte tabloya eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Proje sonucunda üretilen yeniliklerden faydalanarak rekabet gücünü artıran ve artırması beklenen (10 yıllık) işletme sayıları ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Yararlanıcı	proje sonucunda üretilen yenilikler sayesinde rekabet gücü artırılan işletme sayısı	
	3 yıllık gerçekleşen	projeksiyon dahil 10 yıllık
İTÜ	193	193
EYÜP BEL.	veri yok	veri yok
BEYAZAY	2	6
ETMK	647	647
B.EVLER KAYM.	veri yok	veri yok
AYDIN ÜNV.	veri yok	veri yok
İTO	veri yok	veri yok
BSB	0	0
RATEM	veri yok	veri yok
KÜLTÜR MÜD.	veri yok	veri yok
FİYAB	0	0
KOREFD	veri yok	veri yok
İMİB	veri yok	veri yok
Toplam =	842	846

Buna göre, projelerin uygulanmasından bugüne kadar **842** işletmenin rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlanmış olup; 10 yıllık projeksiyonda bu rakamın **846**'ya çıkması beklenmektedir. Kültür Müdürlüğünün projesinde fayda sağladığı düşünülen işletme sayısının tespiti halinde bu rakamlara eklenmelidir. Projelerde eğitilerek özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen personelin çalıştığı, dolayısıyla yenilik üretme kapasitesi artırılan işletmelerden söz konusu personel sayesinde yenilik üreterek rekabet gücünü artıranlara ilişkin verilere ise BEYAZAY'ın projesi dışında ulaşılamamıştır. Ayrıca, BEYAZAY'ın projesi dışındakilerde nihai faydalanıcılara ilişkin veriler bölge bazında ayrıştıramamış olup; yukarıdaki tablodaki sayılara (bahsi geçen yararlanıcıya ait olan hariç) İstanbul Bölgesi dışında yerleşik firmaların da dahil olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç olarak;

- Projeler sonucunda **5** yenilik üretilmiş, bunlardan faydalanan **842** işletmenin rekabet gücü artırılmış ve
- İşletmelerin yenilik üretme kapasitelerini artırmak üzere **20** personel özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmiş olup,
- 10 yıllık projeksiyonda bu rakamların sırasıyla **9**, **846** ve **52**'ye çıkması beklenmektedir.

Sınai Mülkiyet

İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarım Bölümünün proje süresinde gerçekleştirdiği pilot uygulamada üretilen endüstriyel tasarımlardan 11 tanesinin tescili alınmıştır.

Türk Patent Enstitüsü (TPE) verilerine göre; 2012 yılında, İstanbul'daki yerli gerçek ve tüzel kişiler tarafından endüstriyel tasarım tescil belgesine ilişkin 18.965 başvuru yapılmıştır. Buna göre;

Programın, Bölgede yapılan endüstriyel tasarım başvurularına **binde 0,6** oranında katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca, projelerde niteliği artırılan ve özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen işgücü sayesinde söz konusu başvuruların artarak devam etmesi beklenmektedir.

İstihdam

Mesleki eğitim verilen KOREFD'in projesinde 11, BEYAZAY'ın projesinde ise 4 kursiyer olmak üzere toplam **15** kişinin iş sahibi olması sağlanmıştır.

İstanbul'daki işsiz sayısı, TÜİK'in 2012 yılı verilerine göre 570 bin civarındadır. Buna göre; Program, Bölgedeki işsizlerin istihdamına toplam **yüz binde 2,6** (15/570.000) oranında etkide bulunarak Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine katkı sağlamıştır.

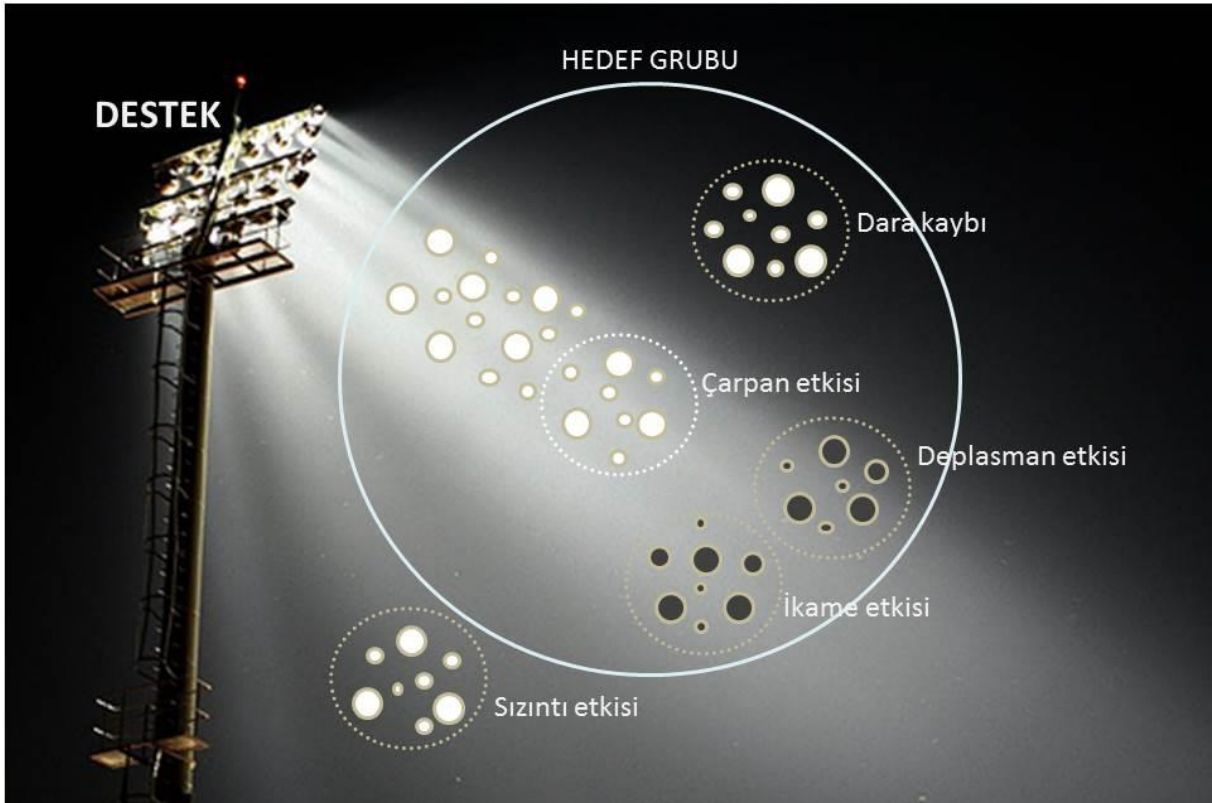
Diğer yandan, sağlanan istihdamın bölge ekonomisi üzerinde çarpan etkilerinin de olması beklenmektedir. Artan tüketim talebinin üretimi artırma ve yeni istihdam doğurma etkisi bulunmaktadır. Ancak, söz konusu etki bölgesel girdi-çıkıtı analizi yapılmasını müteakip hesaplanabilecektir.

8 KATKISALLIK

Kamu müdahalesinin doğurduğu net etkiyi ölçebilmek için; yapılan müdahale ile çıktı/sonuçlar arasındaki illiyet bağının kurulması ve hedeflenen çıktı/sonuçların gerçekleşmesinde sağlanan (olumlu – olumsuz) net katkının belirlenmesi gerekir. Bunun için;

- mali destek olmadan da yapılabilecek faaliyetler ve elde edilmesi beklenen çıktı/sonuçlar (**dara kaybı**),
- mali destek kapsamında faaliyetlere yönelerek vazgeçilen mevcut faaliyetlerden elde edilmekte olan çıktı/sonuçlar (**ikame etkisi**)
- hedef grubunda olmayanlara sağlanan çıktı/sonuçlar (**sızıntı etkisi**),
- hedef grubunun bir kısmına sağlanan çıktı/sonuçlar nedeniyle diğer kısmın azalan çıktı/sonuçları (**de-plasman etkisi**) ve
- istihdamın artması sağlanarak oluşturulan gelir-talep-istihdam döngüsünün veya satışların artması sağlanarak tedarik zincirinin bölge ekonomisinin toplam gelirlerinde yol açtığı katlı artış (**ekonomik çarpan etkisi**) ve/veya projenin davranışlarda sağladığı gelişimin etkisiyle çevrenin davranışlarında sağlanan gelişim (**sosyal çarpan etkisi**),

araştırılır.

$$\text{NET KATKI} = (\sum \text{çıkıtı/sonuçlar} + \sum \text{çarpan}) - (\sum \text{dara kaybı} + \sum \text{sızıntı} + \sum \text{deplasman} + \sum \text{ikame})$$

Bu çalışmada;

- yararlanıcılara uygulanan anket sonuçları dikkate alınarak dara kaybı değerlendirilmiş,
- projeler tek tek değerlendirildiğinde ikame etkisi tespit edilememiş,
- BEYAZAY'ın projesi dışındakilerde nihai faydalanıcılara ilişkin veriler bölge bazında ayrıştırılmadığından, hedeflenen etki alanı tüm ülke kabul edilerek bölgesel sızıntı etkisi ihmal edilmiş,
- Sektörel sızıntı etkisi ise 3 projede (BEYAZAY, KOREFD ve KÜLTÜR MÜD.) tespit edilerek etki analizinde netleştirildiğinden %0 oranında kabul edilmiş,
- de-plasman ve çarpan etkileri bulunabileceği değerlendirilmekle birlikte gerekli verilere ulaşılamayacağı anlaşıldığından her iki etkinin birbirine eşit büyüklükte olduğu varsayılarak analiz dışında bırakılmıştır.

Dara kaybının değerlendirilmesinde;

- proje teklif çağrısının proje fikrinin oluşmasına, gelişmesine ve proje yapma kararının alınmasına, yapılmasına karar verilen projenin ölçeğinin artırılmasına ve/veya sürecin hızlandırılmasına ve gerekli olduğu durumlarda kurumlar arası işbirliğinin kurulmasına katkısı (**proje öncesi davranış katkısallığı**),
- mali desteğin proje faaliyetlerine ayrılan mali kaynaklara katkısı (**girdi katkısallığı**),
- gerçekleştirilen proje faaliyetlerinin elde edilen çıktılara katkısı (**çıktı katkısallığı**),
- gerçekleştirilen proje faaliyetlerinin yararlanıcının ve/veya hedef grubunun davranışlarındaki gelişime katkısı (**proje sonrası davranış katkısallığı**)

araştırılarak mali destek sayesinde ortaya çıkan sonuçlar belirlenir.

Proje öncesi davranış katkısallığında; teklif çağrısının potansiyel başvuru sahiplerinin proje yapma kararına olan katkısı sorgulanmıştır.

Teklif çağrısı sayesinde;

- proje yapma kararı alan (proje fikri oluşun, geliştiren, uygulama kararı veren),
- yapmaya karar verdiği projenin ölçeğini artıran veya
- planladığı bitiş tarihini erkene alan

yararlanıcıların projelerinde Ajansın davranış katkısallığının tam olduğu, yani dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Ajans desteği olmasaydı projeyi gerçekleştirmeyeceklerini, Ajansın kendilerine yön çizdiğini ve hız kazandırdığını beyan eden yararlanıcılar bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Girdi katkısallığında; Ajans desteğinin proje faaliyetlerinin finansmanına katkısı sorgulanmıştır. Kurumun bütçe ayıramayacağı faaliyetleri destek sayesinde gerçekleştirdiği projelerde Ajansın girdi katkısallığının tam olduğu/dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Ajans desteği olmasaydı projeyi gerçekleştiremeyeceklerini beyan eden yararlanıcılar bu kapsamda değerlendirilmiş olup; Ajans desteği olmasa da başka bir finansman bularak projeyi gerçekleştirebileceklerini beyan eden yararlanıcılara sağlanan girdi katkısallığında ise tam dara kaybı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çıktı katkısallığında; proje faaliyetlerinin çıktılara ne oranda katkı sağladığı sorgulanmıştır. Proje sonrasında elde edilen çıktılara projenin uygulanmamış olması halinde ulaşılması beklenmiyorsa Ajansın çıktı katkısallığında dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Yararlanıcıların proje sayesinde elde edildiğini beyan ettikleri çıktılarda desteğin katkısallığının tam olduğu sonucuna varılmıştır. **Proje sonrası davranış katkısallığı** da aynı yöntemle değerlendirilmekle birlikte, faaliyetlerin her hangi bir davranış gelişimine katkı sağlamadığı anlaşılmıştır.

Teklif çağrısının davranışlara ve girdilere katkı sağlaması projenin gerçekleşmesinde, proje faaliyetlerinin davranışlara ve çıktılara katkı sağlaması ise bunlardan beklenen sonuçların elde edilmesinde Ajans desteğinin katkısallık olduğunu gösterir. Bunun için, proje öncesi davranış ve girdi katkısallıklarından en az biri ile proje sonrası davranış ve çıktı katkısallıklarından en az birinde tam dara kaybının olmaması gerekmektedir.

Dara kaybı açısından yapılan katkısallık değerlendirmesinde;

- uygulama öncesi davranış katkısallığında dara kaybı olmadığı,
- girdi katkısallığında yalnızca 1 projede dara kaybı olduğu,
- tüm projelerde çıktı katkısallıklarında dara kaybı olmadığı,
- böylece, tüm projelerde ulaşılan sonuçlar üzerinde Ajans desteğinin katkısallık olduğu,

sonucuna varılmıştır.

	proje öncesi davranış katkısallığında dara kaybı (A)	girdi katkısallığında dara kaybı (B)	çıkıtı katkısallığında dara kaybı (C)	proje sonrası davranış katkısallığında dara kaybı (D)	sonuçlara ulaşılmasındaki katkısallık (1-MİN(A;B))x(1-MİN(C;D))	sızıntı etkisi (-)	ikame etkisi (-)	çarpan etkisi (+) deplasman etkisi (-)	hedeflenen sonuçlara ulaşılmasındaki net katkısallık
İTÜ	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
EYÜP BEL.	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
BEYAZAY	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
ETMK	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
B.EVLER KAYM.	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
AYDIN ÜNV.	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
İTO	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
BSB	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
RATEM	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
KÜLTÜR MÜD.	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
FİYAB	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
KOREFD	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
İMİB	0%	100%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%

Sonuç olarak; Programda hedeflenerek ulaşılan çıktı/sonuçların tamamı Ajans desteğinin net katkısını göstermektedir.

9 SONUÇ

9.1 PROJELERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Projeler ilgililik, etkililik, sürdürülebilirlik ve etki kriterleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Programın hedef ve önceliklerinin proje teklif çağrısı tarihindeki ve mevcut ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile uyumlu olduğu, proje çıktılarının ise Programın en az bir önceliğine katkı sağlayabilir nitelikte olduğu ve böylece Program ve projelerin **ilgililik** kriterini karşıladığı tespit edilmiştir. İlgili olunan öncelik sayısı; İTÜ'nün projesinde 3, İTO, AYDIN ÜNİVERSİTESİ, ETMK, BAHÇELİEVLER KAYMAKAMLIĞI ve BEYAZAY'ın projelerinde 2, diğer projelerde ise 1'dir.

Projelerde fayda sağlanması hedeflenen yaratıcı endüstri kollarının tasarım, moda, film, televizyon ve radyo, mimarlık, el sanatları, gösteri sanatları, reklamcılık, müzik ve yayıncılık olduğu ve fayda konusunun en çok 'insan kaynakları' olmak üzere 'üretim' ve 'pazarlama' alanlarında olduğu tespit edilmiştir. BEYAZAY, KOREFD ve KÜLTÜR MÜD.'nün projelerinde yalnızca yaratıcı endüstrilerin hedeflenmediği, diğer çeşitli sektörler de fayda sağlandığı anlaşılmıştır.

BEYAZAY, BSB, FİYAP, EYÜP BELEDİYESİ ve AYDIN ÜNİVERSİTESİ'nin projelerinde hedeflerinin en fazla %85'ine ulaşılabildiği, bununla birlikte İTÜ'nün projesinde 1,5 katını aştığı ve tüm projelerin **etkililik** ortalamasının %95 olduğu gözlenmiştir.

İTÜ, EYÜP BELEDİYESİ, ETMK, İTO, KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ, KOREFD ve İMİB'in projelerinde faaliyetler sürdürülmemekle birlikte sürdürülebilir faydalar üretilmiştir. AYDIN ÜNİVERSİTESİ, BAHÇELİEVLER KAYMAKAMLIĞI, RATEM ve BEYAZAY'ın projelerinde ise hem sürdürülebilir faydalar üretilmiş hem faaliyetler sürdürülmektedir. Böylece, faaliyetlerini sürdürmediği gibi fayda sağlamakta olan bir çıktısı da bulunmayan BSB ve FİYAB'ın projeleri dışındakilerde **sürdürülebilirliğin** sağlandığı gözlenmiştir.

Projeler kapsamında;

- i. Öğrenci ve işsizlerden toplam **673** kişi, işletme çalışanlarından ise **7** personel özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilmiş (EYÜP BELEDİYESİ, BEYAZAY, BAHÇELİEVLER KAYMAKAMLIĞI, AYDIN ÜNİVERSİTESİ, İTO, RATEM, KOREFD, İMİB) ve
- ii. **3** yenilik üretilerek çok sayıda işletmenin faydasına sunulmuştur (İTÜ, ETMK, KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ).

Söz konusu projelerin;

- Özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilen personel tarafından yenilikler üretilmesi/ticarileştirilmesi,
- Kar amacı gütmeyen kurumların üreterek çok sayıda işletmenin ortak faydasına sundukları yeniliklerin tasarruf sağlaması,

sonucu işletmelerin karlarını ve dolayısıyla rekabet edebilirliklerini artırıcı **etkide** bulunabileceği değerlendirilmiştir.

Projelerin uygulama süresi üzerinden geçen 3 senenin sonu itibarıyla;

- 5 yeniliğin üretildiği ve bunlardan **842** işletmenin faydalandığı,
- **20** personelin eğitildiği,

tespit edilmiştir. Sürdürülmekte olan faaliyetler değerlendirildiğinde 10 yıllık projeksiyonda bu rakamların sırasıyla **9**, **846** ve **52**'ye çıkması beklenmektedir. Niteliği artırılan personelin ürettiği/ticarileştirdiği veya üretmesi/ticarileştirmesi beklenen diğer yeniliklerin de önemli bir yekûn oluşturacağı düşünülmektedir. Ayrıca, çarpan etkileri de olacaktır.

Diğer yandan,

- işletmelere üretilen yenilikten yararlanma imkanı verilmeyen 1 projenin (BSB),
- fikri mülkiyet haklarının korunması hakkında hedeflediği iyileştirmeleri sağlayamayan 1 projenin (FİYAP),

ve böylece tüm projelerin %15'inin (2/13) işletmelerin rekabet gücüne herhangi bir katkısının olmadığı anlaşılmıştır. Söz konusu projeler için Ajansın yaptığı toplam harcama tutarının **922 bin TL** civarında olduğu ve Program için yaptığı toplam harcamanın **%15**'ini oluşturduğu tespit edilmiştir.

KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ ve KOREFD'in projelerinde, Programın genel hedefinde bulunan kültürel sürdürülebilirliğe de katkı sağlandığı değerlendirilmektedir.

Ayrıca, FİYAP'ın projesinde yürütülen faaliyetlerin fikri mülkiyet haklarının korunması sisteminin geliştirilmesine olası etkilerinin önümüzdeki dönemlerde ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir.

9.2 PROGRAMIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Programın başarısı; etki kriteri ve katkısallık çerçevesinde değerlendirilmiştir⁹. Tüm projelerde Ajans desteğinin katkısallığının tam olduğu dikkate alındığında, projelerin etkilerine ilişkin ulaşılan rakamların tamamının Programın etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Buna göre; uygulanan Programın sonucu olarak halihazırda,

- 5 yeniliğin üretilmesi ve bu yeniliklerden faydalanan **842** işletmenin rekabet güçlerini artırması,
- **20** personelin özel bilgi ve beceriler ile donanımlı hale getirilerek çalıştıkları işletmelerin yenilik üretme/ticarileştirme kapasitelerinin artırılması,

sağlanmış olup; sürdürülmekte olan faaliyetler değerlendirildiğinde 10 yıllık projeksiyonda bu rakamların sırasıyla **9**, **846** ve **52**'ye çıkması beklenmektedir. Niteliği artırılan personelin ürettiği/ticarileştirdiği veya üretmesi/ticarileştirmesi beklenen yeniliklerin sonuçlarının bu hesaba dahil edilmediği göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, çarpan etkileri de olacaktır. Böylece, Program uygulanarak Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine önemli bir katkıda bulunduğu değerlendirilmektedir.

⁹ Teklif çağrısı aşamasında program hedefine yönelik performans göstergeleri belirlenmediğinden etkililik değerlendirmesi yapılamamıştır. Üretilen faydaların değerlemesinde gerekli verilere tüm projelerde ulaşılmadığından etkinlik analizi de yapılmamıştır.

Havaalanı Kavşağı EGS Business Park Blokları B2 Blok Kat:16 Yeşilköy 34149 Bakırköy / İSTANBUL

T: +90 212 468 34 00 F: +90 212 468 34 44

www.istka.org.tr